

GS VŨ QUỐC THỨC: HÀNH TRÌNH NGŨ THƯỜNG TRONG BÁCH NIÊN TẠI THẾ (1920-2021)

GS vũ Quốc Thức sinh ngày 5/8/1920, mất ngày 22/11/2021, hưởng đại thọ 101 tuổi. Thánh lễ an táng đã được linh mục Nguyễn Kim Sang cử hành tại Giáo xứ Paris ngày 25/11/2021, các nghi thức hỏa táng diễn ra ngày 1/12/2021 tại Crématorium du Mont Valérien. Giáo sư Thức mất đi để lại lòng thương tiếc tại Paris cũng như trên toàn thế giới.

Trong hơn 20 năm, tôi có dịp đồng hành với GS Thức tại giảng đường đại học cũng như nhiều sinh hoạt khác. Từ năm 2010, hàng tháng GS Thức có buổi họp với LS Lê Trọng Quát, GS Phạm Đăng Sum và chúng tôi để luận bàn về thời thế. Ngoài ra, GS Thức thường xuyên tiếp chúng tôi tại tư thất như hình dưới đây.

Trong ngày giỗ đầu của GS Thức, có nhiều cách tiếp cận cuộc hành trình bách

niên. Chúng tôi xin chọn phương pháp ngũ hành: Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín.

Nhân: GS có lòng nhân đạo không những đối với vợ con và các cháu, mà ngay cả các môn sinh, người giúp việc...

- Luật Khoa : GS Thức từng là phó khoa trưởng đại học luật khoa Hà Nội (khoa trưởng là người Pháp). Sau 1954, trong nhiều năm, ông là khoa trưởng đại học luật khoa Sài Gòn, giảng dạy môn kinh tế học. Nhiều vị thẩm phán, luật sư... xuất thân từ hai trường đại học luật khoa Hà Nội (trước 1954) và Sài Gòn (1954-1975) đã từng học với giáo sư đều có lòng tôn sư trọng đạo.
- Viện Đại Học Đà Lạt: GS Thức dạy môn kinh tế học tại trường Chánh Trị Kinh Doanh niên khoá 1964-1965. Thời gian giảng dạy tuy ngắn ngủi, nhưng đã để lại dấu ấn sâu đậm, vì các cựu sinh viên Đà Lạt vẫn duy trì truyền thống Thụ Nhân của cô viện trưởng là Đức Ông Nguyễn Văn Lập lưu truyền, lập ra hội Thụ Nhân ở Pháp và nhiều nơi khác trên thế giới. GS Thức là biểu tượng một thời học tập, luôn được các cựu sinh viên một lòng tôn kính.

Nghĩa: Nghĩa nói chung là chính trực, tôn trọng chính nghĩa. GS Thúc đã thể hiện ý nghĩa này ngay từ trường luật, khi đòi hỏi quyền lợi chính đáng của các giáo sư người Việt được ngang hàng với các đồng nghiệp người Pháp. Sau cùng, bộ giáo dục Pháp phải chấp nhận các đòi hỏi này.

Ông đã từng đảm nhiệm nhiều trọng trách, trong lãnh vực giảng dạy: giáo sư và khoa trưởng đại học luật khoa Hà Nội và Sài Gòn. Từ 1978-1988: ông là giáo sư kinh tế tại đại học Paris. Ngoài ra ông cũng từng tham chánh, giữ các chức vụ: Thống đốc Ngân hàng Quốc gia (1955-1956), Bộ trưởng, Quốc vụ khanh và là đồng tác giả của công trình nghiên cứu "The Postwar Development of the Republic of Viet Nam" (New York, Praeger, 1970) cùng với David E. Lilienthal.

Lễ: Là nhà giáo, ông luôn hoà nhã với tất cả mọi người, từ đồng nghiệp, các sinh viên, nói chung là trong gia đình và ngoài xã hội.

Trí: Học vị thạc sĩ (professeur agrégé) cao nhất đã chứng minh trí tuệ của ông. GS Thúc kể cho tôi nghe trong hội nghị thượng đỉnh Nguyễn Văn Thiệu - Lyndon Johnson tại Hawai ngày 19/8/1968, trên bàn họp hình bầu dục, TT Johnson đã hỏi thẳng GS Thúc về kế hoạch hậu chiến.

Tín: Sau năm 1975, GS Thúc hoàn toàn thất vọng về chế độ cộng sản. Ngày 13/10/1976, ông đến cầu nguyện tại thánh đường Đức Mẹ Fatima ở Bình Triệu, nơi Đức Ông Nguyễn Văn Lập là cha sở. Tại đây, GS Thúc xin Đức Mẹ cứu

giúp cho gia đình ông thì ông sẽ xin rửa tội. Lạ thay, cùng ngày buổi tối đó, ông nghe đài BBC được biết tổng thống Pháp Valéry Giscard d'Estaing vừa bổ nhiệm GS Raymond Barre làm thủ tướng. Năm 1950, GS Barre và GS Thúc là bạn đồng khoa thi thạc sĩ kinh tế học. Ông viết thư, nhờ trưởng nữ là TS Vũ Mộng Lan chuyển đến văn phòng

thủ tướng. Thủ tướng Raymond Barre đã can thiệp và gia đình GS Thúc được sang Pháp. Ngoài ra, GS Thúc còn cho biết nhờ lời cầu nguyện tại Fatima (Bồ Đào Nha) mà trưởng nam và thứ nữ hiếm muộn, 9 tháng 10 ngày sau, đều có con. Giữ đúng chữ tín, ngày 12/4/2012, GS Thúc đã được Đức Ông Mai Đức Vinh làm phép rửa tội tại Giáo Xứ Paris.

Kết luận :

Trong hành trình ngũ thường, GS Vũ Quốc Thúc thể hiện tinh thần Kê Sĩ của Nguyễn Công Trứ qua câu cổ thi : uy vũ bất năng khuất.

Lê Đình Thông

